

§ 245

Samarbete kring en forskarmiljö med fokus på hållbar social samhällsutveckling

KSN-2019-03469

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** Uppsala kommun förlänger samarbetet med Uppsala universitet i syfte att formalisera initiativet om en forskarmiljö som fokuserar på hållbar social samhällsutveckling, i enlighet med ärendets **bilaga 1**, samt
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att ta fram ett avtal för samverkan för perioden 2020 - 2023 med möjlighet till förlängning.

Deltar ej

Fredrik Ahlstedt (M), Jonas Petersson (C) och Jonas Segersam (KD) deltar ej i beslutet.

Beslutsgång

Ordförande ställer föreliggande förslag mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 11 december 2019 § 289 att inleda samarbete med Uppsala universitet i syfte att bygga upp en forskningsmiljö kring hållbar social samhällsutveckling. Initiativet till samarbetet kom från Uppsala universitet. Forskningsmiljön kom att kallas Urban Lab. I beslutet uppdrogs åt kommunledningskontoret att formalisera samarbetet och återkomma med ett förslag till medfinansiering av forskningsinitiativet för åren 2021–2023. Initiativet till samarbetet Urban Lab kommer från Uppsala universitet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 5 augusti 2020
- Bilaga 1, Forskning inom Urban Lab

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-08-05

Diarienummer:
KSN-2019-03469

Handläggare:
Laura Hartman

Samarbete kring Urban Lab - en forskarmiljö med fokus på hållbar social samhällsutveckling

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** Uppsala kommun förlänger samarbetet med Uppsala universitet i syfte att formalisera initiativet om en forskarmiljö som fokuserar på hållbar social samhällsutveckling, i enlighet med ärendets **bilaga 1**, samt
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att ta fram ett avtal för samverkan för perioden 2020 - 2023 med möjlighet till förlängning.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 11 december 2019 § 289 att inleda samarbete med Uppsala universitet i syfte att bygga upp en forskningsmiljö kring hållbar social samhällsutveckling. Initiativet till samarbetet kom från Uppsala universitet. Forskningsmiljön kom att kallas Urban Lab. I beslutet uppdrogs åt kommunledningskontoret att formalisera samarbetet och återkomma med ett förslag till medfinansiering av forskningsinitiativet för åren 2021–2023. Initiativet till samarbetet Urban Lab kommer från Uppsala universitet.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samarbete med stadsbyggnadsförvaltningen och Uppsala universitet. Samarbetet bedöms kunna bidra till ökad förståelse för stadsutvecklingen ur ett näringslivs-, barn- och jämställdhetsperspektiv.

Föredragning

Uppsala kommun och Uppsala universitet har en lång tradition av samarbete och samverkan. Sedan 2016 finns ett strategiskt partnerskap. Partnerskapet ska bidra till att utveckla båda parter som organisation och gemensam kunskapsuppbyggnad för utveckling av samhället i stort. Inom hållbarhetsområdet har det befintliga partnerskapet lett till konkret forskningssamverkan med kommundoktorander och postdoktorandtjänster. Samarbete idag sker bland annat inom konkreta projekt inom Uppsalapaketet.

Det pågående arbetet har uppmärksammat behovet av ett utökat samarbete inom grundforskning med inriktning på sociala frågor inom hållbarhetsområdet. Bristen på statistiskt underlag och evidensbaserade metoder inom det sociala området är påfallande jämfört med hållbarhetsfrågor som har ekologiskt perspektiv. Enligt Uppsala kommuns *Policy för hållbar utveckling* ska åtgärder planeras med ett helhetsperspektiv. Skillnaden i kunskap och data skapar idag en obalans mellan det ekologiska och det sociala perspektivet.

En orsak till skillnaden mellan perspektiven är att forskning med social hållbarhet i fokus i högre grad påverkas av lokala faktorer. Det gör det ibland svårare och mer osäkert att applicera forskningsresultat från andra ställen direkt på Uppsala.

Det övergripande syftet med Urban Lab är ett närmare samarbete mellan akademi och kommunen om hållbarhet i stadsplanering med inriktning på det sociala perspektivet. Samarbetet ska gynna och stimulera relevant forskning av lokalt intresse som direkt kan appliceras i såväl Uppsalas samhällsplanering som i andra åtgärder inom hållbarhetsområdet.

Urban Lab samlar och finansierar konkreta och lämpliga forskningsprojekt och vidgar nuvarande samarbete till mer av ett mer kunskapscentrum för social hållbarhet i Uppsala. En sådan åtgärd skapar bättre förutsättningar för behovsmotiverad forskning med praktiska tillämpningar för Uppsala kommun. Det möjliggör i sin tur utvecklingen av en kunskapsbaserad och evidensbaserad organisation i kommunen där Agenda 2030 och hållbarhet står i fokus.

Samarbetet mellan universitetet och Uppsala kommun inom Urban Lab sker genom en kontinuerlig dialog och ett utbyte av kunskap och information inom respektive projekt. Från kommunens sida knyts lämpliga funktioner eller tjänstepersoner till respektive projekt. Arbetsformer för erfarenhetsutbyte förväntas vara workshops, seminarier och andra former av dialog.

Resultat från forskningen inom Urban Lab i form av forskningsrapporter och artiklar ger konkret och beskrivande faktaunderlag som kan användas direkt i kommunen arbete, till exempel som underlag för planering. Jämförelser från vår globala och nationella omvärld ger också värdefull information för utveckling av det egna arbetet och för egna målsättningar.

Exempel på forskning inom Urban Lab redovisas i ärendets **bilaga 1**. Där beskrivs bland annat en studie som redan genomförts om COVID-19:s effekter på rörlighet. Ett annat exempel på en studie som påbörjats är vad som händer med socioekonomisk sammansättning vid renoveringar och en studie av förskoledeltagande är planerad. I arbetena används specifika data från Uppsala.

Det övergripande värdet av samarbetet för Uppsala kommun är bättre och forskningsbaserat kunskapsunderlag. Urban Lab bedriver främst registerdatabaserad forskning som ger en rik beskrivning av olika förhållanden och företeelser relevanta för

samhällsutvecklingsarbetet. Implementering av forskningen och genomförande av åtgärder kan genom samarbetet lättare följas upp, utvärderas och utvecklas. Inom de närmaste åren förutsätts mycket av forskningen bli kopplad till Uppsalapaketet.

Uppsala kommuns möjligheter att påverka forskningen sker framför allt genom att visa på intressanta forskningsområden, behov av fakta och kunskapsluckor. Det är däremot inte fråga om typisk uppdragsforskning. Resultatet och den direkta användbarheten av forskningen blir därför i hög grad beroende av att samarbetet fortsätter att utvecklas lika positivt som hittills.

Urban Lab leds av en forskningsledare på Uppsala universitet. Till forskningsledarens knyts en särskild samverkansgrupp för Urban Lab bestående av representanter från universitet och från Uppsala kommun. Uppsala kommun och universitetets gemensamma ram för Urban Lab finansierar två doktorander och en del av forskningsledarens tjänst inklusive kringkostnader och overhead. Urban Lab har därutöver en kommunikatör på deltid. Kommunikatörens roll är att tillgängliggöra och sprida resultat från forskningen.

Till Urban Lab planeras en nydisputerad forskare att anställas för att stärka forskningen inom projektet och dessutom ytterligare en doktorand. Om den planerade förstärkningen ska kunna ske krävs en flerårig säkrad finansiering.

Kommunen föreslås, mot den bakgrunden, ta fram ett kompletterande avtal med Uppsala universitet som beskriver samverkan fram till och med 2023 men med möjlighet till förlängning om utvärderingen av samarbetet visar på goda resultat.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunstyrelsen gav Uppsala universitet ett bidrag på 3 miljoner kronor för det första året. Projektet påbörjades sent 2019 och därför fördelades kostnaden på både 2019 och 2020, 1,5 miljoner kronor för vardera året.

Kostnaden för Urban Lab är enligt förslaget 3 miljoner kronor per år för Uppsala kommun, totalt 9 miljoner kronor för perioden 2021 - 2023. I budget för 2021 - 2023 finns redan inlagt 1,5 miljoner kronor per år. Ytterligare finansiering om 1,5 miljoner kronor per år behöver därför säkerställas för perioden. Möjligheterna att söka extern finansiering för den övergripande finansieringen har utretts och bedöms inte finnas. Inom ramen för kunskapscentret kommer däremot aktörerna att gemensamt söka ytterligare finansiering i lämpliga utlysningar.

Universitetet har från sin sida lovat en medfinansiering givet att kommunen också gör det. Hittills har universitetet lagt in 3 miljoner kronor i samarbetet, samma summa som Uppsala kommun har lagt. Kommunen föreslås avsätta motsvarande årlig summa om 3 miljoner kronor per år för 2021 till och med 2023 med möjlighet till förlängning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 5 augusti 2020
- Bilaga 1, Forskning inom Urban Lab

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör

Forskning inom Urban Lab

Uppsalafokus i forskningen

I och med att kommunen medfinansierar forskningen inom Urban Lab görs för de ingående projekten en analys om och hur projekten eller delar av dem kan få en Uppsala-vinkling.

Redan i nuläget finns det för två av de pågående projekten konkreta exempel på detta.

1. I projektet [Effects of the COVID-19 Pandemic on Population Mobility under Mild Policies: Causal Evidence from Sweden](#) tar vi fram separata kartor och analyser för Uppsala, där vi visar hur utbrottet av COVID-19 har påverkat Uppsalabornas rörelsemönster och val av geografiskt område att vistas i. Dessa separata Uppsalanalyser hade inte gjorts i frånvaro av Urban Lab.
2. I projektet [On "Renovictions": Renovations of Rental Housing and Socio-Economic Sorting](#) studerar vi effekterna av renoveringar av hyresbeståndet i hela Sverige, men kommer även att göra separata analyser för Uppsala. Inte heller detta hade gjorts om inte Urban Lab funnits. Projekten "Social blandning" och "Förskolesegregation och skolval" (se nedan) kommer också att ha ett tydligt Uppsalafokus.

Input till forskningen I

En viktig del av Urban Labs verksamhet är de regelbundna diskussioner och möten som forskarna inom Urban Lab har med kommunen. Interaktion mellan forskarna och kommunen leder till en kunskaps- och kompetensuppbyggnadsdel som gynnar forskningen, t ex genom input i form av frågeställningar som kommunen tycker är intressanta. Detta gäller även för projekten som drivs av de kommunfinansierade postdocarna.

Input till forskningen II

Forskningsprojekt inom Urban Lab kan ha tillgång till värdefull kunskap och data genom att samarbetet med kommunen. Ett exempel på det är projektet [On "Renovictions": Renovations of Rental Housing and Socio-Economic Sorting](#) som haft stor nytta av kommunens kunskaper och data kring renoveringar, och utan interaktionen med kommunen på detta område hade forskningsprojektet inte startats upp. Detsamma gäller för projektet "Social blandning" som beskrivs nedan.

Breddar forskningsbasen för den kvantitativt inriktade urbanforskningen

Det finns flera skäl till att forskningsbasen breddas. Ett skäl är det samarbete som upprättats mellan Urban Lab och de kommunfinansierade postdocarna på Institutet för bostads- och urbanforskning (IBF). Alla tre postdocarna är nu med i Urban Lab och kommer att vara med på de regelbundna interna forskningsmöten som Urban Lab arrangerar där syftet är att presentera och diskutera pågående forskning. Förhoppningen är att detta kommer att gynna alla inblandade, inte minst i form av genererandet av nya forskningsidéer i nära samarbete inom gruppen.

Ett annat skäl till breddningen är att Urban Lab utgör en utmärkt grund för att bygga en större forskningsmiljö med en kritisk massa. Universitetet har redan fått forskningsmedel från en ansökan med Urban Lab som grund och har ytterligare tre ansökningar inne för bedömning.

Urban lab har också börjat samla forskare med relevant kompetens och tillhandahåller kontor på IBF. Projektet inkluderar en pågående utlysning av en postdoc finansierat av IBF för att stärka den kvantitativa miljön, men även en forskare och en professor från andra institutioner som nu helt eller delvis flyttat till IBF. Fler nyförvärv är på ingång i och med Urban Lab. Utvecklingen av den kvantitativt inriktad urbanforskningsmiljön i Uppsala är något som kommer gynna Urban Lab och kommunen.

Projekt som bedrivs initialt inom Urban Lab

Nedanstående projekt presenteras på Urban Labs hemsida <https://urbanlab.ibf.uu.se/urbanlab.ibf/start-en>):

- [Can the Market Provide Housing for the Poor](#)
- [Effects of the COVID-19 Pandemic on Population Mobility under Mild Policies: Causal Evidence from Sweden](#)
- [Ethnic Enclaves and Political Participation](#)
- [Income Inequality and Residential Segregation](#)
- [New Housing Construction and the Concentration of Affluence](#)
- ["Renovictions": Renovations of Rental Housing and Socio-Economic Sorting](#)
- [Urbanization and Education in Africa](#)

Projekt under uppstart

Andra projekt som är i uppstartsfasen och som huvudsakligen kommer att drivas av de kommunfinansierade postdocarna. Projekten ligger ännu inte på Urban Labs hemsida, men kommer att komma upp snart.

Social blandning

I projektet undersöks på vilket sätt blandningen av upplåtelseformer leder till social blandning. Syftet är att undersöka hur planeringens verktyg (blanda upplåtelseformer) får någon effekt på befolkningssammansättningen, och på vilken geografisk nivå blandning i så fall sker. Det relateras till planeringens övergripande mål om "socialt hållbara stadsdelar/bostadsområden" samt litteraturen om var blandning bör ske för att få effekt, det vill säga att motverka negativa grannskapseffekter (även om den litteraturen inte har gett särskilt entydiga svar på vilken geografisk nivå som spelar roll för olika typer av utfall).

Förskolesegregation och skolval

I samarbete med forskare i utbildningshistoria och utbildningssociologi pågår projektet "Det första valet". Här kommer tre delstudier att göras.

Den första studien kartlägger skelsegregation med fokus på förskola och jämför segregation mellan boendet och i förskolan för samtliga barn under sex år i Sverige efter en uppsättning parametrar som födelsebakgrund, föräldrars inkomst och utbildningsnivå.

Den andra studien undersöker pendling till förskola och vilka faktorer som påverkar hur föräldrar åker med sina barn till förskola - exempelvis spelar social bakgrund mindre roll medan exempelvis kvalitetsindikatorer på den närmsta förskolan har betydelse, särskilt för en utbildad medelklass.

I en tredje studie fokuseras social rekrytering till olika typer av förskolor och relateras till tidigare litteratur om skolval och hur "klass" påverkar skolval/och förskole-val och förstärker/påverkar segregationen i förskolan.

Utvecklingen av den socio-spatiala mobiliteten på bostadsmarknaden

Projektet undersöker olika faktorerers inverkan på rumsliga mönster av flyttningar i Sverige. Undersökningen ämnar belysa hur bostadsstockens sammansättning, graden av segregation och graden av inkomstspridning påverkar möjligheten till socio-spatiala rumsliga bostadskarriärer. Kort sagt, i vilken utsträckning påverkar bostadsstockens sammansättning, segregationen och inkomstspridningen segregationsgenererande flyttningar?

"Effekter" av gentrifiering

Projektet är en studie av effekter av klassisk gentrifiering, från lägre inkomster till högre, under perioden ca 1996-2017. Tanken är att följa befolkningen i områden som befunnit sig i en gentrifieringsprocess över en lite längre tidsperiod, såväl unga som vuxna. I projektets testas om det finns några positiva effekter av att det område man bor i gentrifieras. För de som bor kvar och för de som "tvingas ut". Utbildning och inkomster är troligen de enklaste utfallen att observera, men finns ju en hel del annat att laborera med. Hypoteser är att ökat konsumtionsutrymme för de som äger sin bostad kan ha positiva effekter och att exponering för nya delar av befolkningen kan ha positiva effekter. Något förenklat kan undersökningsdesignen liknas vid Chetty & Hendren 2018¹ fast tvärtom. Skillnaden är att det inte är individerna som flyttar till "bättre områden" som studeras utan i stället studeras individerna i områden som "borde" bli bättre pga. inflyttning.

Flyttmönster ur ett historiskt perspektiv

I projekt följs ett slumpmässigt urval av individer födda mellan 1860-1890 fram till ca. 1940 samt alla individer födda mellan 1960-1990, i dagsläget lite osäker på som ska studeras med moderna data. Syftet med studien är försöka ta reda på om vi blivit mer eller mindre mobila. En fundering är att titta på om effekterna av syskon på geografisk mobilitet har förändrats över tid (se Rainer & Seidler 2009² samt Homlund et. al 2013³).

¹ Chetty & Hendren 2018 <https://academic.oup.com/qje/article/133/3/1107/4850660>

² Rainer & Seidler 2009 https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-0335.2008.00696.x?casa_token=PjmRQxI924kAAAAA%3AWrqvIVcnEzkKBmnyITNkx20BynZWpntazIbgLZpP8CO7Kfk3OmgRw-qmPs8KNEFHfM01Zeb7YgLI1M

³ Homlund et. al 2013 <https://link.springer.com/article/10.1007/s13524-012-0181-1>